

N:o 14.

Ank. till Riksd. Kansli den 16 April 1885, kl. 3 e. m.

*Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Betänkande N:o 6,
öfver förslag rörande vård af medellöse sinnessjuka i riket.*

I motionen N:o 145 har inom Andra Kammarerna Herr *J. Andersson* i Knarreвик föreslagit: det Riksdagen ville för sin del besluta, att till Kongl. Maj:t aflåta underdånig skrifvelse med anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes låta genom vederbörande myndigheter utreda frågan (om vården af fattige sinnessjuka och hvem kostnaden därför bör drabba) samt der- efter låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till ny förordning angående vårdande af medellöse sinnessjuka i riket, i syfte att kommunerna från kostnaden därför befrias och denna bestrides af staten.

Anledningen till förslaget uppgifves vara att finna i de tilltagande sinnessjukdomarne och den svårighet, med hvilken åtskilliga af dessa sjukdomar ovanligt hemsökta smärre kommuner förmå att utgöra kostnaden för dithörande sinnessjukes vård. Inom en liten landsförsamling i norra Bohus län angifver motionen icke mindre än tio sådana finnas, af hvilka fem vårdas å hospital och fem i hemmen; men då båda dessa sätt för sinnessjukes vård, enligt hvad motionären anser, äro för en fattig församling nästan odrägligt betungande samt vården i hemmet i anseende till olämpligt förvaringsrum och bristande nödiga säkerhetsmedel dessutom i hög grad ökar vådan för den eller dem, som med fara för eget

Bih. till Riksd. Prot. 1885. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 11 Häft.

lif skola vaka öfver och vårda den sinnessjuke; då erfarenheten visat, att sagde sjukdom i de flesta fall drabbar de obemedlade, hvarigenom fattigvården förökas med en klass olyckliga människor, hvilken omständighet vid utarbetandet af gällande Kongl. fattigvårdsstadga icke kunnat förutses och hvarför något stadgande i det af motionären afsedda syftet icke heller deruti upptagits; samt då, slutligen, staten städse visat en öm omvårdnad om sina lidande individer, har motionären kommit till den åsigt, att vården af fattige sinnessjuke helt och hållet borde bekostas af staten; och är det för vinnande af detta syfte han framlagt ifrågasvarande förslag.

Motionärens mening tyckes således vara den, att, å ena sidan, statens anstalter för sinnessjuke böra så utvidgas eller till antalet ökas, att samtliga medellöse sinnessjuke i riket böra kunna i dem inrymmas och vårdas; samt att, å andra sidan, staten ensamt bestrider kostnaden för dessa sjukas underhåll och vård.

Utskottet tillåter sig härvid anmärka, att antalet och omfånget af statens anstalter för sinnessjuke torde stå i mindre beroende af den Kongl. stadgan angående sinnessjuke den 2 November 1883, hvilkens utbytande mot en ny efter så kort tids förlopp redan i och för sig synes vara mindre lämpligt än af de pekuninära tillgångar, hvilka för sagda ändamål kunna stå till statens förfogande. Huru önskligt det än måste vara att de af sinnessjukdom hemsökte samtliga må komma i åtnjutande af bästa möjliga vård, och att, der vården i hemmet befinnes vara otillfredsställande, dennas utbytande mot vård å hospitalet icke må omöjliggöras af dessa anstalters bristande utrymme eller för inskränkta antal, kunna dock omständigheterna vara sådana, att äfven de önskligaste åtgärder för sagda syfte icke låta sig så hastigt verkställa. Tvifvelsutan skall staten låta sig angeläget vara att med minsta möjliga tidsutdrägt fullfölja sina sträfvanen för tillgodoseende af de berättigade kraf, som af människokärleken i de sinnessjukas intresse framstälts och alltjemt framställas; men detta kan ske utan ändring af hospitalsstadgan, för så vidt det blott gäller att bygga nya hospital eller utvidga de redan varande; och Utskottet finner sig så mycket mindre befogadt att i detta afseende något föreslå, som sjelfva motionen, oafsedt motiveringen, inskränker sig till frågan om kommunernas befriande från all kostnad för de sinnessjukas vård, då det går att angifva egentliga syftet för den ifrågasatta nya förordningen.

Hvad nu beträffar sagda del af frågan finner sig Utskottet böra främst erinra om hvad i detta afseende förberörda 1883 års Kongl. stadga

bestämmer. I dess 3:dje §, mom. 1 heter det, att »statens anstalter för sinnessjuka bekostas af allmänna medel och de afgifter, som böra erläggas för de sjukes underhåll och vård». Med afseende å dessa afgifter stadgas i 32 §, att de sjuka skola i *tre* klasser indelas; och hänföras till den *första* de, som å särskild afdelning hafva enskildt rum samt kost efter särskild utspisningsstat och för hvilka betalas hela kostnaden för vård och underhåll; till den *andra* de, som vårdas å allmän afdelning och för hvilka betalas kostnaden för föda, gång- och sängkläder samt bevakning; och till den *tredje* de, som i afseende å förmånerna äro likstälde med sjuke af andra klassen, men sakna tillgång att erlægga afgift i samma klass och för hvilka betalas kostnaden *endast för föda*; hvarjemte i 36 § bestämmes, att under viss förutsättning befrielse från afgift för sjuke i tredje klassen för någon tid kan ega rum. Enligt Öfverstyrelsens öfver Hospitalen underdåniga berättelse för år 1883 voro de 2,061 vid sagda års slut å rikets samtliga hospital qvarliggande sjuke med hänsyn till afgifterna så fördelade, att 83 eller 4,02 % tillhörde första klassen, 325 eller 15,76 % andra och 1,512 eller 73,36 % tredje klassen, under det att 141 voro, jemlikt stadgans 34 §, fria från afgift. Af samma berättelse inhemtas, att totalkostnaden för sjukvården, *med undantag af* utgifterna för byggnader, reparationer och onera, för 1883 uppgick till 915,265 kronor 10 öre, samt att vid totalkostnadens fördelning på underhållsdagarne totalmedelkostnaden för hvarje person för dag utgjorde 1 krona 23,28 öre.

Då nu afgiften för tredje klassens sjuke blott uppgår till 50—55 öre för dag, inses lätt hvilken betydlig del af kostnaden för de medellöse sinnessjukes vård redan af staten bestrides. Det torde ock kunna frågas, hvarför kommun, som enligt gällande fattigvårdsstadga af den 9 Juni 1871, § 1, har skyldighet att lemna den medellöse nödigt understöd, utan vidare skulle härifrån befrias, derest sådan medellös skulle varda sinnessjuk. Af hospitalsstadgans 10 § mom. 14 framgår att afgifterna äfven för tredje klassens sjuke äro uppgjorda med hänsyn till medelkostnaden vid samtliga rikets hospital och asyler under näst förflutna fem åren; och då för sjuke i sagde klass endast födan betalas, skulle ju således vederbörande kommun, enligt motionärens förslag, i sjelfva verket undgå att för den sinnessjuka understödstagaren bekosta hvad under andra förhållanden dock ovilkorligen ålåge honom för dennes uppehälle utgifva. Tillräcklig rättsgrund för en sådan anordning torde knappast förefinnas.

Om nu emellertid Utskottet af anförda skäl måste betrakta en i

öfverensstämmelse med motionen affattad, *alla* kommuner, så väl fattiga som rika, omfattande stadga sakna fullt fog, vill Utskottet dock icke bestrida, att ju icke med en viss begränsning den mening, motionären tyckes hysa, kan vara värd beaktande. Om, såsom motionären anför, ett ovanligt stort antal sinnessjuke skulle finnas inom en liten och fattig kommun, kan ju icke nekas, att under så bekymmersamma omständigheter rätt mycken anledning finnes för hvad som i motionärens förslag torde vara den innersta tanken eller att en kommun, som nedtryckes af en i människokärlekens namn ålagd börda, sjelf ock bör kunna vänta bistånd och hjälp. För sin del tror dock Utskottet, att den stödjande handen i dylika undantagsfall bör räckas icke af staten, utan af länet; och Utskottet finner denna åsigt så mycket mera grundad som detta förfaringsätt redan tillämpats i alldeles likartadt fall med det af motionären åberopade, ehuru i annat län. Enligt hvad Utskottet fått sig meddeladt har nemligen landstinget i Upsala län lemnat nödigt understöd åt fattige kommuner, som haft att bekosta underhåll och vård åt ett större antal sinnessjuke. Säkerligen vinnes på detta sätt omsorgsfullare pröfning och bättre kontroll, än om det varit staten, som skolat i dylika fall anlitas.

På grund af det anförda hemställer Utskottet,

att motionen icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 16 April 1885.

På Utskottets vägnar:

SIGFRID WIESELGREN.